

Filozofia codziennosci prof. Marii Szyszkowskiej (169)

Fot. Andrzej Dębowski

W okresie niemieckiej okupacji Aleksander Rogalski wstąpił do konspiracyjnej organizacji „Ojczyzna” i prowadził tajną działalność oświatową.

Był nie tylko krytykiem literackim przybliżającym naszemu społeczeństwu cenne dzieła, ale również filozofem kultury starającym się wnikać w mentalność opisywanych przez siebie twórców rozmaitych narodowości.

Aleksander Rogalski posługiwał się nieganą polszczyzną. Nie przewidział aż tak wielkiego upadku naszego języka jaki nastąpił w ostatnich latach. Zaniepokojony tym procesem wprowadził już przed laty wyrazisty termin „korozja słowa”. Wiązał ten problem upadającej polszczyzny z niedostatkiem patriotyzmu.

Zdzisław Łączkowski

Zdzisław T. Łączkowski jest poetą, autorem sztuk teatralnych oraz dzienników, publicystą, krytykiem literackim, eseistą, absolwentem KUL-u. Pozostaje wierny własnym odczuciom i przemyśleniom, mimo zmieniających się okoliczności politycznych w których przyszło mu żyć. Przeżywając mocno relacje z ludźmi i wydarzenia, nigdy nie poddał się uniesieniom, których potem chciałby się wypierać. Wartości kulturowe okresu międzywojennego są mu niewątpliwie bardzo bliskie.

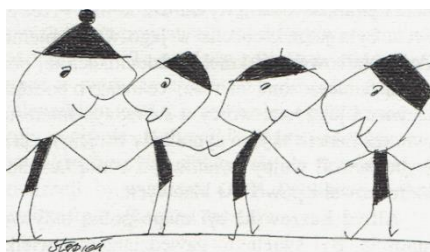
Dostrzegam pewne analogie między sposobem życia Zdzisława Łączkowskiego i charakterystyczną postacią lat międzywojennych, a mianowicie filozofem Franciszkiem Fiszerem. Jak wiadomo, Fiszer najchętniej przebywał w kawiarniach literackich Warszawy. W gronie pisarzy i artystów inspirował otoczenie swoimi poglądami i toczonymi dyskusjami. Wywodów Fiszera słuchał na przykład Reymont, Leśmian, Dunikowski. Właśnie natchnieniem dla Zdzisława Łączkowskiego jest kontakt z drugim człowiekiem. Ceni on wartość przyjaźni i podobnie jak Fiszer głosi, że twórczość jest kategorią podstawową. Istnieć dla Zdzisława Łączkowskiego, to znaczy być

twórczym i konsekwentnie wyrażać własne poglądy w czynach. Istnieć, to znaczy zarazem nawiązywać więzi przyjaźni i umieć być wiernym w tej relacji.

Zdzisław Łączkowski do niedawna, dopóki starczało mu sił fizycznych, spędzał wiele godzin w Staromiejskim Domu Kultury w Warszawie oraz w kawiarni literackiej w Domu Literatury na Krakowskim Przedmieściu. Spotykałam go zawsze otoczonego grupą młodych początkujących poetów, jak również artystów, w tym muzyków. Brakuje mi obecnie tego, że popołudniowe środy nie gromadzą grona uczniów Mistrza Zdzisława. Współodczuwam jego smutek z powodu rozpadu wspólnoty.

Zdzisław Łączkowski zaabsorbowany własną twórczością zawsze jednak miał czas, by pomagać w debiutach poetyckich początkującym adeptom. Działając w duszpasterstwie środowisk twórczych w Warszawie, doprowadził do opublikowania pierwszych tomików wierszy wielu księży i zakonników.

Wewnętrzna uczciwość Poety sprawia, że otwarcie ceni znaczenie PAX-u. Nie wypiera się – jak wielu innych – związków z tym środowiskiem, które współtworzył. Dodam, że wielu wybitnych twórców odżegnuje się dziś od PAX-u mimo, że Stowarzyszenie umożliwiło im literacki debiut, bądź publikowanie książek w czasach PRL.

Rys. Jan Stępień

Wzorem do naśladowania był stosunek Poety do matki, której poświęcił książkę „Wiktoria”. W trzecim tomie dzienników „Czekanie na kometę” obejmującym lata 1972-1974 utrwalił także dom w Żąbkowicach Będzińskich w którym mieszkał z rodzicami. Utrwalił też swoją pracę w redakcji Wrocławskiego Tygodnika Katolickiego. Otrzymał Nagrodę Młodych im. Włodzimierza Pietrzaka w roku 1958 od Stowarzyszenia PAX.

W wielu wierszach wyraża uczucia religijne oraz kult Jana Pawła II. W odniesieniu do Boga nie znajdujemy buntu wobec wszechmocy Istoty Najwyższej a zgodą na cierpienia, biedą, głód, choroby, wojny nękające ludzkość

Jako dziennikarz „Słowa Powszechnego”, pisma codziennego PAX, przeprowadzał i publikował wywiady z najwybitniejszymi twórcami kultury, by wymienić prof. Irenę Sławińską, której był uczniem, Ewę Szelburg Zarębinę, czy prof. Stanisława Helsztyńskiego, Ninę Andrycz, Beatę Tyszkiewicz. Romana Brandsteatera. Również jako dziennikarz uczestniczył w Soborze Watykańskim II.

Sztuka i poezja stanowi dla niego sens życia. Wybrał głównie poezję jako formę wyrazu, ale studiował także w Szkole Aktorskiej.

W swojej twórczości Zdzisław Łączkowski wyraża niezbędność perspektywy metafizycznej w istnieniu człowieka.

Niezmiernie wysoko cenię prozę poetycką Zdzisława Łączkowskiego, a więc „Piękną Rahab” i „Gada”. Jest to rzadko uprawiany gatunek literacki u nas. Łączkowski kontynuuje najlepsze tradycje polskiej prozy poetyckiej doprowadzonej do apogeum przez Przybyszewskiego. Proza poetycka Łączkowskiego zajmuje wyjątkowe miejsce w naszej powojennej literaturze pięknej. Na marginesie dodam, że w przekładzie na język polski proza poetycka Przybyszewskiego straciła nieco w porównaniu z niemieckim oryginałem.

Cenie nutę autobiograficzną w twórczości Zdzisława Łączkowskiego, która skłania do zastanowienia się nad własnym losem. Życie i twórczość tego poety splatają się. Twórczość przeniknięta jest żarliwością przeżyć, fascynacją miłości oraz kultem przyjaźni.

Stanisław Stanik

Przemawiają do mnie szczególnie te wiersze Stanisława Stanika, które wyrażają poczucie więzi podmiotu lirycznego ze światem przyrody. Myślę, że ta więź Poety z naturą ma źródło nie tylko w jego dzieciństwie, ale także w przemyśleniach. Stanisław Stanik zdaje sobie sprawę z katastrofy, jaką stało się dla człowieka oddzielenie wytworami cywilizacji od środowiska z którym powinien być zespolony.

Na marginesie dodam, że w wielu tekstach krytyków literackich, odnoszących się do twórczości Stanisława Stanika, funkcjonuje pogląd o więzi z przyrodą wyniesioną przez Poetę z dzieciństwa. Uważam, że przesadne są poglądy upatrujące genezę twórczości głównie w tym, co zdarzyło się w dzieciństwie, w okolicznościach narodzin i pierwszych lat doświadczeń.

Stanisław Stanik jest, moim zdaniem, na równi poetą, co myślicielem wyrażającym swoje poglądy w wielu artykułach i szkicach literackich oraz w publicystyce. I właśnie owe przemyślenia – a nie tylko dzieciństwo – sprawiają, że Poeta o którym tu mowa wyraża tęsknotę do jedni ze światem, który obecnie niszczy.

Niechęć do wielkich miast i wieżowców w których żyjemy na podobieństwo klatek – wyrażana w twórczości poetyckiej Stanisława Stanika – kojarzy mi się z przerażeniem, które było udziałem Jerzego Grotowskiego, gdy chodząc wieczorem po ulicach Warszawy komentował z głębokim niepokojem odosobnienie człowieka w małych mieszkankach, a także zagubienie w życiu rodzinnym i ograniczanie się do wąskiego kręgu znajomych.

cdn.

Maria Szyszkowska